

Nr 47.

Av herr **Hamilton**, om höjning av statsbidraget till avlöning av lärare vid folkskolor och småskolor.

Folkskoleväsendet står högt inom åtskilliga av landets stads- och mera centralt belägna landsbygdssamhällen, medan det däremot i allmänhet i de avlägset och i fattiga bygder belägna lantkommunerna icke utvecklats på önskvärdt sätt. År 1909 voro enligt statistiken av landets mellan 14,000 och 15,000 skolor något mer än 6,000 med över 300,000 barn s. k. halvtidsläsande skolor och nämnda år undervisades inemot 60,000 barn i s. k. flyttande skolor. På många håll torde också skolorna vara alltför få och därför överbefolkade samt avstånden från hemmen till skolorna så stora, att man svårigen kan begära, att barnen dagligen skola besöka dem. I vissa trakter av vårt land lära visserligen dessa s. k. halvtidsläsande och flyttande skolor tyvärr icke kunna undvikas, men då undervisningen i dessa samma tvivelsutan är mindre tillfredsställande, borde åtgärder vidtagas för att nedbringa deras antal till det minsta möjliga och för fyllande av behovet av heltidsläsande fasta skolor.

Orsaken till nu angivna missförhållanden torde ligga i allt för svag ekonomisk bärkraft hos åtskilliga lantkommuner och där den ekonomiska bärkraften är minst, är ofta de skolpliktiga barnens antal störst. I folkskolan undervisade barn på 100 invånare utgjorde enligt 1909 års statistik i städerna något mer än ett tiotal samt på landsbygden inemot femton, varemot de undervisade barnens antal på 100,000 kronor av bevillning beskattad inkomst (1,000 bevillningskronor) uppgick i städerna till 17 stycken och på landsbygden till bortåt ett hundratal.

Å andra sidan äro de kommunala utskylderna på landsbygden synnerigen höga: för jordbruksfastighet i hälften av lantkommunerna över 12

kronor per bevilningskrona, i en fjärdedel av dem till över 15 kronor och i ett ej ringa antal av dessa till över 20 kronor per bevilningskrona; och för inkomst uppgå de kommunala utskylderna i mera än hälften av lantkommunerna till 8 kronor och därutöver och i en tredjedel av samtliga till över 10 kronor.

Av de kommunala utgifterna utgå för kyrkliga ändamål, skola och fattigvård således för statsändamål på landsbygden 88 procent, men i städerna allenast 22 procent.

För folkskolans behov uppgingo år 1909 enligt E. Söderbergs statistiska undersökningar utskylderna i 934 kommuner (39,3 %) till över 3 kronor och i några till över 7 kronor per bevilningskrona.

Även den del av befolkningen, som lever i de fattiga och av skatter hårt betungade kommunerna, har obestriddlig rätt att fordra en god undervisning åt sina barn, men för att en sådan skall kunna åstadkommas, måste staten i möjligaste mån underlätta för kommunerna att uppfylla de skyldigheter den härutinnan pålagt dessa och som vila så ojämnt på dem och vilka skyldigheter många av kommunerna på grund av ekonomiska svårigheter äro oförmögna att på ett tillfredsställande sätt fullgöra. Orimligt torde också vara att ålägga en fattig kommun att bestrida kostnaderna för undervisningen av en måhända kort före skolålderns inträdande inflyttad barnskara, som, sedan undervisningen är fullbordad, med all sannolikhet flyttar för att i stad eller större samhälle söka sig en bättre arbetsförtjänst, än den fattiga kommunen kan erbjuda.

Obestriddligt torde också vara, att folkundervisningen främst av allt är en landets gemensamma angelägenhet — ett verkligt statsändamål —, varför kostnaderna för denna undervisning böra mera än hittills vila på staten samt utgå efter samma grunder, som gälla för inkomst- och förmögenhetsskatten, och icke såsom nu är fallet huvudsakligen bäras av de mindre burgna i landet.

Frågan ligger för närvarande under utredning, men då för slutförandet av denna torde åtgå en längre tid, synes det vara skäl att vidtaga en provisorisk åtgärd eller att höja statsbidraget till folkskollärarnes avlöning till 90 procent i stället för nu 66 $\frac{2}{3}$ procent af fastställda minimilöner samt bestrida utgifterna för ålderstillägg, för vilken åtgärd Andra kammaren uttalat sig år 1911. Härför fordras en höjning av det under riksstatens åttonde huvudtitel för nu ifrågavarande ändamål uppförda förslagsanslag med 4,100,000 kronor, vilka lämpligen torde kunna erhållas genom

en höjning av inkomst- och förmögenhetsskatten, varom jag i en annan motion gjort vördsam framställning.

På grund av vad sålunda anförts, får jag hemställa,

att Riksdagen måtte

1) medgiva, att staten må bidra till avlöning åt lärare vid folkskolor och småskolor med nittio procent i stället för nu sextiosex och två tredjedels av fastställda minimilöner samt bestrida utgifterna för ålders-tillägg; samt

2) öka det under riksstatens åttonde huvudtitel uppförda förslagsanslaget till lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor med 4,100,000 kronor från det i statsverkspropositionen föreslagna beloppet 11,700,000 kronor till 15,800,000 kronor.

Stockholm den 22 januari 1913.

Raoul Hamilton.

I motionen instämma:

<i>Nils Larsson.</i>	<i>Per N:son Bosson.</i>	<i>Sv. Bengtsson.</i>
<i>J. Engqvist.</i>	<i>Aug. Larsson.</i>	<i>Jöns Pålsson.</i>
<i>Ivar Säfstrand.</i>	<i>P. J. Persson, Tofta.</i>	<i>Reinh. Eliasson.</i>
<i>Enok Runefors.</i>	<i>Carl I. Olausson.</i>	<i>Sven Olsson.</i>
<i>A. Danielsson.</i>	<i>Linus Lundström.</i>	<i>Olof Jonsson.</i>
<i>Ant. Wikström.</i>	<i>P. Alb. Bäckman.</i>	<i>W. Bäckström.</i>
<i>J. Rehn.</i>	<i>Rob. Karlsson.</i>	<i>C. A. Olsson, Järnsida.</i>
<i>O. Dandenell.</i>	<i>Aug. Ifvarsson.</i>	<i>Johan Jönsson.</i>
